

FRANJA BOJC BIDOVEC

slovenska
partizanska
zdravnica
(1913–1985)

Ker Ljubljana pred drugo svetovno vojno ni imela popolne medicinske fakultete, je Franja svoj študij medicine nadaljevala kratek čas v Beogradu, nato pa še v Zagrebu. Leta 1939 je dosegla doktorski naziv. Svojo prvo zaposlitev je sprejela kot

9	6		3			4	5
				1	2		

v Bohinjski Bistrici.

Barake bolnice Franja leta 1949, foto: Leon Jere.

1. Obdobje druge svetovne vojne je bilo eno najtežjih v zgodovini človeštva. V boju proti fašizmu in nacizmu so se, tako kot drugi, borili tudi Slovenci. Posebnost odporniškega gibanja

je bila gradnja skritih, težko dostopnih partizanskih bolnišnic, v katerih so se zdravili ranjeni vojaki. Ena takih je bila Partizanska bolnica Franja, ki so jo po predlogu dr. Viktorja Volčjaka začeli graditi novembra leta 1943 v naravni votlini v strmi grapi, podobni kanjonu. V njej so se v času druge svetovne vojne zdravili najtežji partizanski ranjenci 9. korpusa. Svoje ime je dobila po zdravnici in upravnici dr. Franji Bojc Bidovec, ki je v partizansko bolnišnico prišla 2. januarja 1944 in v njej ostala do konca vojne 5. maja 1945. Že kmalu po prihodu je dr. Franja postala upravnica bolnišnice. Do konca vojne je bilo v bolnici Franja štirinajst barak, namenjenih ranjencem, medicinskemu osebju, kuhinji, operacijski sobi itd. Vse to je bilo mogoče zaradi dobre konspiracije oziroma tajnega delovanja, ki je omogočilo, da bolnica ni bila nikoli odkrita. Partizanska bolnica Franja se nahaja v soteski

9			2		3
---	--	--	---	--	---

na Cerkljanskem.

dr. Franja Bojc Bidovec in dr. Pavla Jerina Lah, foto: neznan.

2. Franja Bojc se je rodila 1913 v Nemški vasi pri Ribnici kot tretja izmed sedmih otrok. Po končani osnovni in meščanski šoli se je vpisala na gimnazijo v Ljubljano, kjer so jo kmalu izključili iz internata, saj je prepisovala pri šolski nalogi iz verouka. Ker je bilo bivanje izven internata drago, si je del denarja morala prislužiti tudi sama; v svojem prostem času si je tako pomagala z inštrukcijami bogatih otrok.

Leta 1933 se je po končani maturi vpisala na študij medicine.

Vir: <http://americanrtl.org/Hippocratic-Oath>

3. Ob začetkih druge svetovne vojne na Slovenskem se je Franja Bojc z Gorenjske umaknila v Ribnico in tam odprla zasebno ordinacijo. Povezala se je z Osvobodilno fronto (OF) in odporništvom ter tako za potrebe partizanske vojske iz Ljubljane v Ribnico prenašala sanitetni material, ilegalni tisk in druga obvestila za aktiviste.

Zaradi ovadb je bila do leta 1943 kar trikrat aretirana, a na srečo brez hujših posledic. Dvakrat so jo izpustili zaradi pomanjkanja dokazov, tretjič jo je rešila kapitulacija Italije. Septembra 1943 je sledila nemška ofenziva na Ribnico. Takrat se je dr. Franja Bojc skupaj s partizanskimi ranjenci umaknila na Travno goro. Tam je doživela prvo kalvarijo: bolnišnica je bila napadena, del osebja in ranjencev je bil pobit, del pa jih je sovražnik zajel. Med sojenjem se je Franja skupaj s soobtoženimi sklicevala na zdravniško, t. i.

8			6	5		10	6		6
9			4	3					

, ki zavezuje zdravnike k pomoči vsem ljudem.

Umik ranjencev bolnice Pavle, foto: neznan.

4. Po srečni vrnitvi se je Franja pridružila partizanom na Primorskem, kjer je bila dodeljena v novoustanovljeno bolnišnico v bližini Cerknega. Tu je bilo njeno življenje vse prej kot lahko. Tudi sama je po vojni zapisala: »Ranjenci so bili vseh vrst, kakor so različni ljudje povsod po svetu: potrpežljivi in nergavi, veseljaki in čemerneži, prijetni in neprijetni ...«. In vsem je pomagala po najboljših močeh. Kot upravnica bolnišnice je morala skrbeti še za vodenje seznama bolnikov, odrediti nove naloge članom osebja, določiti hišni red, strogo paziti na higieno, nabavljati sanitetni material, pošiljati poročila o številčnem stanju bolnikov, priskrbeti hrano in potreb-

no opremo ipd. Njena skrb je bil tudi načrt za umik ranjencev v primeru napada sovražnika.

Za najtežje ranjence so tako tudi v Franji poskrbeli z gradnjo

		5			1			7
--	--	---	--	--	---	--	--	---

. To so bili dobro zavarovani skrivni prostori, kamor so v času nevarnosti umaknili najtežje ranjence.

Dolomitski odred jeseni 1944, foto: Anton Šibelja.

5. Bolnišnica Franja se je dvakrat znašla pred nevarnostjo, da jo odkrije sovražnik. Prvič, 20. aprila 1944, ko so jo nemški vojaki obkolili in obstreljevali. Ponoči so ranjence evakuirali, a do končnega spopada ni prišlo. Takrat so bolnišnico navidezno požgali in zapustili, v resnici pa se je delo v njej nadaljevalo s sprejemanjem novih in novih ranjencev. Drugi napad se je dogodil v marcu 1945. Takrat so nemški vojaki napadli z minami in zažigalnimi naboji. Bolnica je tudi tokrat ostala nepoškodovana, čeprav je celotno sotesko zajel ogenj. Dr. Franja Bojc Bidovec je bolnico zapustila 5. maja 1945, ko so jo ob osvoboditvi Primorske zapustili še zadnji ranjenci. Bolnica Franja še danes ostaja simbol

		6			6	6	4			6
--	--	---	--	--	---	---	---	--	--	---

 —

	2		3			6		
--	---	--	---	--	--	---	--	--

Slovencev in Slovenk med drugo svetovno vojno, predvsem pa dragocen opomin humanosti, plemenitosti, tovarištva in prostovoljstva, ki je bil potreben za obstoj partizanskih bolnišnic in njihovo delo.

Maratonci na startu leta 1988, foto: Janez Pukšič.

6. Dr. Franja Bojc Bidovec je svoje delo nadaljevala v vojaških bolnišnicah v Gorici, Trstu in Ljubljani do leta 1946. Takrat je začela specializacijo iz ginekologije in porodništva ter se skupaj z možem in otrokoma preselila v Beograd. Postala je asistentka na ginekološki kliniki v Beogradu ter nekaj časa vodja operativnega in porodniškega oddelka. Po vrnitvi v Ljubljano leta 1968 je vodila ginekološki oddelek Vojne bolnišnice in se upokojila leta 1973. Objavila je vrsto strokovnih del ter svoje spomine. Od leta 1982 pa do danes prirejajo zahteven kolesarski

			10	6				1		
--	--	--	----	---	--	--	--	---	--	--

,

						1		
--	--	--	--	--	--	---	--	--

7. Partizanska bolnica Franja je kmalu po vojni prejela status »posebne pričevalne in kulturne vrednosti«. Do leta 2007 je bolnico obiskalo že 1.430.992 obiskovalcev. V skoraj sedemdesetih letih od časa nastanka je bila bolnišnica dvakrat močno poškodovana. Prvič leta 1989 zaradi velikega kameninskega podora, drugič pa 18. septembra 2007. Takrat je bilo uničenih dvanajst od skupno štirinajstih barak, odneslo pa je tudi skoraj vse iz druge svetovne vojne ohranjene predmete.

Vir: <http://www.razglej.se/znak-evropske-dediscine-v-vsej-eu/>

			5					9	4		
--	--	--	---	--	--	--	--	---	---	--	--

	3				7		1	3
--	---	--	--	--	---	--	---	---

. Ostaja simbol mednarodnega povezovanja in odpora, predvsem pa dragocen pomnik humanosti, solidarnosti, plemenitosti in tovarištva.

Kamuflažni predmeti, foto: neznan.

8. Ilegalno delo Osvobodilne fronte v času druge svetovne vojne ni obsegalo zgolj skrivnih bolnišnic. Organizirali so tudi ilegalne tiskarne, v katerih so tiskali ilegalne časopise in ponarejali dokumente. V Ljubljani so uspešno organizirali mrežo t. i. bunkerjev za bivanje ilegalcev. V njih so poleg ljudi, ki jih je iskal sovražnik, skrivali še razne delavnice, tiskarne, ilegalne časopise, orožje ipd. Izurjeni čevljarji, mizarji in drugi mojstri so za Osvobodilno fronto izdelovali kamuflažne predmete, kot na primer votle valje, otroške vozičke z dvojnim dnom, knjige z dvojnimi platnicami, votle likalnice in omare. Uspelo jim je celo vzpostaviti in uspešno oddajati tudi radijsko postajo, poimenovano

			7		7
--	--	--	---	--	---

. Z oddajanjem je prenehala šele takrat, ko je italijanska vojska po več neuspeh iskanjih radijske postaje prebivalcem zaplenila radijske sprejemnike.

Končno geslo:

1	2		1	3	4	5	6	1	7	1	2	8
---	---	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

9	6	10	2
---	---	----	---

Ime in priimek

Ime OŠ

Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov: **MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, Kersnikova 2, 1000 Ljubljana**
»Za MEGA kviz«

Viri:

- Bojc - Bidovec, Franja: Ni neskončnih poti, pisma sinu. Ljubljana: Založba Borec, 1984.
- Bolnica Franja. Ljubljana: Zavod Borec, 1960. Zbirka Dokazi 3.
- Deželak Barič, Vida: Franja Bojc Bidovec (1913–1985). V: Pozabljeni polovica, Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem. Ljubljana: Tuma: SAZU, 2007.
- Jeraj M., Melik J.: Partizanski zdravniki in pravniki med stroko in politiko. V: Viri 9, Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 1996.

Pripravili:
Andreja Zupanec Bajželj, Muzej novejšje zgodovine Slovenije in
Milojka Magajne, Mestni muzej Idrija